

DÉLMAGYARORSZÁG

81. évfolyam, 17. szám
1991. január 21., hétfő

ALAPÍTVÁ: 1910-BEN

Havi előfizetési díj: 148 forint
Ára 5,80 forint

Háromszázezeren Gorbacsov ellen

Borisz Jelcin azt üzenté... — Szőnyegbombázás Irakra, újabb rakéták Tel-Avivra — Keményedő hangú kiszagzók — UFO Kecskemét felett?

Tegnap Moszkva központjában háromszázezeres tömeg gyűlt össze, hogy kifejezze szolidaritását a litván néppel; többek közt Gorbacsov elnök lemondását, sőt felbontására vonatkozó követelést. Bakuban ugyanezen a napon több mint 1 milliós nagygyűlésen emlékeztek meg az egy évvel ezelőtti katonai sortűz 130 halottjáról. Az azerbajdzsán vezetők mellett a szertartáson a Kaukázuson túli muzulmán közösségek elöljárói is részt vettek.

Egyelőre a szövetséges haderők még „csak” légierejükkel „puhítják” az irakiakat; szombaton hajnalban Szaddám Huszein másodszer is „visszalépett” — Izraelre. A háború harmadik és negyedik napján történeteket lapunk második oldalán ismertettük.

Zwack Péter washingtoni magyar nagykövét a The New York Times hasábjain utasította vissza a lap — és más amerikai sajtóorgániumok — azon állításait, amelyek az állítólagos magyarországi antiszemitizmust ítélték el. Nagykövetségünk emlékeztetett arra, hogy hazánk volt Közép-Kelet-Európa első országa, amely teljes körű diplomáciai kapcsolatot létesített Izraellel. Budapest a kivándorló szovjet zsidók fő tranzitállomása, s a szavazók negyede adta voksát tavaly az SZDSZ-re, melynek sok vezetője a külföldi és a magyar sajtó szerint zsidó származású — többek közt ezek szerepeltek Zwack úr érveit közt.

Hazánk számos táján UFO-kat észleltek szombatra virradóra, a hírt ügyeletes katonatisztek is megerősítették, bár a tárgy(ak)at a honi légvédelem nem észlelte... Hamár égi „objektumoknál” tartunk, figyelmükbe ajánljuk az egyik bolygó — azaz, Szegedhez csatolt, önállóságra törekvő városrészt — „basájáról” szóló írást.

Tüntetés Moszkvában

A szovjet demokratikus erők nagyszabású megmozdulásának résztvevői a Kalinyin sugárúton keresztül vonultak a Kreml közvetlen szomszédságában levő Manyeznajna térre, ahol helyi idő szerint 14 órakor nagygyűlést tartottak. A tömeg élén a szovjet reformerek vezető alakjai haladtak, köztük Jurij Afanaszjev történész, Oleg Bogomolov akadémikus, Kelet-Európa szakértője, Szergej Sztankevics moszkvai alpolgármester, Vlagyimir Liszenko, az Országos Demokratikus Párt vezetője, Nyikolaj Voroncov, a Rizskov-kormány környezetvédelmi minisztere. A megmozdulásra az egy hete Vilniusban történt véres katonai akció elleni tiltakozás jegyében került sor.

A tüntetők eredetileg az SZKP székháza elé vonultak volna, az esetleges provokációtól tartva azonban a szervezők lemondtak erről a tervükről. A pártszékházat és környékét rendőri és belügyi egységek zárták körül.

Borisz Jelcin, aki biztonsági okokból nem vett részt az utóbbi időszak legnagyobb méretű moszkvai tömegmegmozdulásán, üzenetet intézett a résztvevőkhez. Ebben egyebek között hangoztatta: „a Szovjetunióban megbénították a gazdasági reformot, elárulták a demokráciát, lábba tapossák a glasznoszt, az önkény és a törvénytelen restaurálása folyik”. Az orosz politikus „a régi rend” elleni közös fellépésre hívott fel.

A gyűlés felszólalói a diktatúra, a sztálini önkény visszatérésének veszélyeire figyelmeztettek, és a szovjet elnök, a védelmi és a belügyminiszter, a KGB és a tévé-rádió elnökének lemondását követelték. A felvonulók transzparensein egyebek között a „Hőhérokat, távozattak a Kremlből!”, „Le a kommunista párttal” feliratok voltak láthatók, de előfordultak a Gorbacsovot és az SZKP-t a fasisztákkal egy sorba állító feliratok is.

Telman Gdiján népképviselő felszólalásában Mihail

Gorbacsov — ahogy ő nevezte „véres kezű Mihail” — népbíróság előtti felelősségére vonatkozó követelése a vilniusi események miatt. A résztvevők egyperces néma gyásszal emlékeztek meg a katonai önkény bakui, tbiliszi és vilniusi áldozatairól, felhívást fogadtak el, amelyben a demokratikus erők, az oroszországi parlament és annak elnöke, Bo-

risz Jelcin támogatására szólították fel a közvéleményt. Követelték a baltikumi államcsínykísérletek szereplőinek felelősségére vonatkozó követeléseit, a népi küldöttek kongresszususa és a legfelsőbb tiszti és vilniusi áldozatairól, felhívást fogadtak el, amelyben a demokratikus erők, az oroszországi parlament és annak elnöke, Bo-

Politikai gesztusok a puska- poros hordó tetejéről

1956: Szuezi-Magyarország, 1991: Arab-öböl-Litvánia. A világsajtóban mind gyakrabban tűnik fel ez a párhuzam. Vajon helytálló-e? Erről beszélgettünk dr. J. Nagy Lászlóval, a JATE Politikatudományi Tanszékének vezetőjével.

— A helyzet valóban rendkívül hasonló, de igazából másról van itt szó — mondotta a tanszékvezető. — Az iraki konfliktus kirobbanására a két szuperhatalom egyaránt elítélően reagált. Ilyenre korábban nem volt példa. Ez jelzi: a hidegháborús korszaknak vége. Hogy mi következik ezután, arról semmit nem tudunk. Kelet-Európában összeomlott a szocializmus, de nemcsak az, hanem a második világháborút lezáró békerendszer is. Ebben óriási veszélyt látok. Az 1975-ös helsinki záróokmányban az aláírók elismerték az európai határokat. Az NDK csatlakozása az NSZK-hoz, az egyseges Németország létrejötté precedens teremt — könnyen kiszabadulhat a szellem a palackból. Egy történelmi korszakváltás közepén vagyunk: válságokkal, háborúkkal, forradalmakkal tarkított periódusban. Ez egy teljesen más világhelyzet, más történelmi konstelláció, amelyben a folyamatok előre kiszámíthatatlanok. A fő nehézségekkel a nyugat-európai országoknak kell szembenézni. Szétziláltuk

Európa-koncepciójukat, mintegy az Európai Közösség nyakába zúdultunk — így nem tudni, mi lesz a '92-es Európából. Ez okból is óvatosabbak a Közös Piac országai az arab problémával szemben: messze nem olyan harciasak — még Nagy-Britannia sem —, mint az Egyesült Államok.

— Hogyan értékelné néhány szóban a rendszer bomlási folyamatát? — Itt két dolog történt. Az egyik: a Szovjetunió visszavonult saját nyugati határáig — ezzel a kelet-európai demokráciák visszakapták szuverenitásukat. Mondhatni, a szovjetek bedobták kezük a gyepőt. A másik: ezt a folyamatot a Szovjetunió saját határainál megállította — vagyis a tagköztársaságoknak mindent lehet, csak kiválniuk nem. Az elszakadás precedens teremt, hivatkozási alapot a többi kilépni szándékozónak. Bonyolíthatják, sőt igen veszélyessé tehetik a helyzetet a Szovjetunió belüli a különböző határviták.

— Milyen hatással lehet ez a világpolitikára?

— Egy szuperhatalom ebben az állapotban destabilizálhatja az egész világot.

— Előfordulhat-e, hogy a szovjetek ledlínak a kelet-európai csapatkivonással?

— Reméljük, a Szovjetunió és a Nyugat között a viszony nem romlik meg oly mértékben, hogy ez bekövetkezzen. (Folytatás a 2. oldalon.)

A bolygó basája

Azt mondják a helybeliek, ma is él egy ember a faluban, aki az egykori török uraságok kései leszármazottaként viselkedik. Amerre ő lakik, szélesebb (és bitumenes) az út, háromlapos a járda (más utcákban csak két betonnyegyzetet fektettek egymás mellé.) Bőkezűségéről ismerik. Segélyezi a szegényeket, gyámolítja az elesetteket. Gazdagon ajándékozik, nem saját kincseskamrájából — a városéból. Ünnepen csomagot osztogat. Több mint ötöd annyit igényelt (a 480-ból 100-at) az ő szeretett népének — atyafiainak —, mint amennyit Szeged osztott ki a magáénak, beleértve természetesen az összes bolygókat is.

Sokan kérdezik a faluban, hogy kik kapták a karácsonyi csomagokat? Az emberek égnek a vágytól, hogy megtudják a szociális segélyek — mindjárt a választások utáni — kiosztásának pontos körülményeit.

A legutóbbi esetnek viszont éppen, hogy ismert minden részlete. Talán ennek volt betudható, hogy a helybeliek szinte hátrátartorodtak döbbenetükben, amidőn világgósa vált számukra, mire is megy ki itt a játék.

A városrészi önkormányzat

megalakulásával kapcsolatos lakossági fórum — ez állt, no nem öles befűkkel a minden sarokra kiragasztott plakátokon, hanem azokon a meghívókon, amelyeket csak a beavatottak számára postáztak titkoszafok kezek. Van tehát egyenlőbbek, vagyis: „a demokráciához nem mindenkinek egyformán van joga” — fogalmazták meg véleményüket — írásban is — a bolygó lakói, akik az újságból értesültek arról, hogy választott emberük a délután közepére, számukra ugyebár roppant kedvező időpontra (amikor legfeljebb kilépni lehet egy munkahely kapuján, de nem hazaérni a helyijárral) hirdette az összejövetelt. A megjelölt programból nyilvánvaló volt, hogy igen fontos ügyben kell dönteni, de egy olyan kicsiny teremben, ahol legfeljebb néhány tucat embert lehet összehívni — a többség óhatatlanul kívül reked.

Ezek után — mivel eddig csakis tényekről volt szó, jogosan — felvetődik: a választott embernek vagy abszolút semmi érdeke nincs a szervezéshez, vagy éppen ellenkezőleg, nagyon is ért hozzá, hogyan kell az eseményeket a kívánt mederbe terelni.

Ment minden, mint a karikacsapás.

A szem- és fültanúk szerint kenetteljes hangját — amolyan anyakönyv-vezetői stílust választott erre

az alkalomra — ügyesen ötvözte fiatalos lendülettel, nagyvonalúsággal, főként akkor, amikor a konkrét tervekéről: elképzeléseiről faggatták. Programom mit sem változott — mondotta hanyag eleganciával. Lezseren átsiklott azon a problémán is, miért kellene az itteni pár ezer embernek 15 fős testület, ha Szeged 180 ezer lakosát 53-an is elkörményozzák.

Többen is megemlégték: jó lenne ezeket a dolgokat előbb megbeszélni otthon a családdal, a szomszédokkal, a barátokkal, s csak utána döntenij — vagyis úgy érezték, a kérdésnek teljes nyilvánosságot kell biztosítani, s csak is azután szabad visszatérni rá. Am a választott ember ekkor hangot váltott: amellet kardoskodott, hogy itt és most határozni kell, mert ő már kész tényekkel akar Szeged városára elé állni. Ha ezt nem teheti — mondotta —, akkor abból szeretett bolygójának tetemes anyagi kára származik, amikor majd a pénzeket osztják szét a város költségvetésében. A jelenlevők egy része ezt zsarolásnak érezte.

Túl sok ellenvetés nem volt,

nem is lehetett, állítják sokan. Egyrészt, mert a szűk helyiséget teljesen feltöltötték a választott ember által kinevezett utcabizalmiak (összesen 56-an vannak), s a leendő városrészi atyák; másrészt pedig, mert azok akik a fentiekben kívül még egyáltalán befértek, látva, hogy hiába minden, egyszerűen elhagyták a termet. Röviddel ezután pedig a kívülről szorult néhányakkal együtt — ők jóformán egyetlen szó sem hallottak abból, hogy oda-bent mi történik — hazamentek.

Amikor aztán a szavazásra került a sor, kiderült, jobban nem is alakulhattak volna a dolgok. Ugyanis 77:23 arányban győzött az újonnan felállítandó városrészi önkormányzat. (Utcabizalmiak, karácsonyi ajándékosmagok, segélyek — indokolták a helybeliek.)

Képek

Az elképzelt kép. Izraelre csak néhány rakéta esett, mégis miszlikbe aprítódott falakat mutat a kamera. Bagdad ellen négyezernél több bevetést hajtottak végre. Vajon van-e még hol imádkozni a műezzineknek? Vagy csak az elképzeltet lehet elképzelni?

A tanult kép: A Korán arra inti a tehetőseket, kiknek asztalára mindig kerül ennivaló, hogy sona ne egyék meg az egészét. A maradékot pedig osszák szét a kapujuk küszöbének közelében ülő minctelenek, a szerencsétlen sorsúak között. Ugyan-e a Korán minden muzulmán számára kötelezővé teszi a hit győzelmé érdekében a hitetlenek elleni szent háborút, a dzsihádot. Huszein meghirdette a szent harcot a hatalmas ellenség, Amerika ellen, felhívásának nagyszámú arab és más mohamedán testvér örült, még a minapi ellenfél, Irán határain belül is. A tanítások igéi az idők folya-

mán, esetenként nagyon jól manipulálhatók. Vajon most mennyire?

Az ellenkép: Az arab országokban kezdődött, Európán át az Egyesült Államokig terjed a tiltakozás hulláma. Az Újvilágban Vietnam óta először vitte ötvenezres tömeg az utcákra a „NOT WAR!” feliratú táblákat. Úgy tűnik, még mindig igen sokan nem hisznek a kiontott vér igazában.

Az óhajtott kép: Az ember turistaként az Ezeregy éjszaka városának sikátorain bolygog. Szikrázik a rózsaszín napsugár a mecsetek kupoláin, az aranyművesek utcájában halkán zseblélek, a nemes anyagon futkározó, pici vésők. A turista datolyára és fali szőnyegre alku-szik, bámeszkodik a bazársoron. Azt képzei, hogy ő a mesebeli, igazságos kalifa, aki azért jár álruhában, hogy városában az igazság, a rend és a béke uralkodjon.

Szindbád, az örök utazó, a nagy kópé, az egyetlen csínytevő most lépi át szélesen vigyorogva, szemárháton a város nyugati kapuját.

Czégény József

Ódor József